

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของธุรกิจรถม้าในจังหวัดลำปางนั้น มีแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

ในธุรกิจที่ให้บริการแก่ลูกค้าโดยปราศจาก การส่งมอบสินค้า เนื่องจาก การให้บริการเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน และจับต้องไม่ได้ จึงถือว่าต้นทุนการให้บริการเป็นค่าใช้จ่ายทันทีที่ให้บริการเสร็จสิ้น ดังนั้นการจำแนกต้นทุนของธุรกิจจึงมีเพียง 2 ประเภทคือ

1.1.1 รายจ่ายลงทุน (Capital Expenditure) หมายถึง รายจ่ายในการเปลี่ยนเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์ การขยายโรงงาน รายจ่ายที่เกิดขึ้นนั้นมีจำนวนมูลค่าสูงและผลของการจ่ายเงินผูกพันกับกิจการเป็นเวลานานเกินกว่า 1 ปี ซึ่งคาดหวังจะได้รับผลตอบแทนในอนาคต

1.1.2 รายจ่ายดำเนินงาน (Operating Expenditure) หมายถึง รายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำเพื่อให้ธุรกิจดำเนินงานติดต่อกันไปได้ ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้มีมูลค่าน้อยเมื่อเทียบกับรายจ่ายลงทุน ซึ่งคาดหวังจะได้ผลตอบแทนภายใน 1 ปี และผลตอบแทนจากการจ่ายเงินนั้น มีระยะเวลาสั้น (กาญจนา คума,2549 : หน้า 311-312)

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อให้ตัดสินใจได้ว่าควรลงทุนทำธุรกิจหรือไม่นั้น จะใช้วิธีวิเคราะห์ผลตอบแทนดังนี้

1.2.1 วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period Method) หมายถึง ระยะเวลาที่ธุรกิจจะได้เงินลงทุนคืนซึ่งคิดเป็นจำนวนปี โดยคำนวณจากการหารเงินทุนทั้งหมดด้วยรายรับจากการลงทุนต่อปี

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{จำนวนเงินลงทุน}}{\text{กระแสเงินสดรับสุทธิต่อปี}}$$

1.2.1 วิธีอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment)

หมายถึง อัตราส่วนที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังหักรายจ่าย แล้วเทียบกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่ใช้ในกิจการทั้งสิ้น (กชกร เฉลิมกาญจนา, 2548: หน้า 333-334)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ที่ไม่หมุนเวียน}}$$

1.2.3 วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value Method : NPV) คือ การ

คำนวณหาผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่คาดว่าจะในอนาคต ตามอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการ สามารถแสดงได้ดังนี้ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2547: หน้า 382)

$$\text{สูตร} \quad \text{NPV} = \left[\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} \right] - I$$

กำหนดให้

NPV	=	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ
C _t	=	กระแสเงินสดที่ได้รับสุทธิในแต่ละงวด
r	=	อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการ
I	=	เงินจ่ายลงทุนเริ่มแรก

1.3 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even Point Analysis) จุดคุ้มทุน หมายถึง จุดการ

ดำเนินงานที่กิจการไม่มีกำไร และไม่ขาดทุน ซึ่ง ณ จุดการดำเนินงานนี้กิจการจะมียอดขายกำไรส่วนเกินรวม เท่ากับต้นทุนคงที่ทั้งหมดของกิจการพอดี การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในรูปของจำนวนเงิน สามารถที่จะคำนวณได้จาก

$$\text{จุดคุ้มทุน (บาท)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}}$$

โดยที่

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกิน} = \frac{\text{ยอดขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{ยอดขาย}}$$

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สันติ วงศ์ดาว (2544) ศึกษาเรื่อง “ธุรกิจรถม้ากับการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ศึกษาความสนใจ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อรถม้าลำปาง และศึกษาถึงลักษณะของการดำเนินธุรกิจรถม้า จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ที่เดินทางมากับบริษัททัวร์ ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวอยู่ในกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ เม็กซิโก ส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน การใช้บริการรถม้าของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้ถูกระบุอยู่ในโปรแกรมทัวร์ การดำเนินธุรกิจรถม้าผู้ดำเนินธุรกิจรถม้ามีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือฤดูกาลท่องเที่ยว ปัญหารายได้น้อยเป็นปัญหาที่ผู้ดำเนินธุรกิจรถม้าพบมากที่สุด ปัญหาอื่นๆที่พบมาก คือ ค่าใช้จ่ายมากเกินไป ขาดการสนับสนุนจากทางราชการ ทางหนึ่งที่ผู้ดำเนินธุรกิจสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก่อนคือ การรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมรถม้าจังหวัดลำปาง

ฉันทวรรณ สิทธิขุม (2547) ศึกษาเครือข่ายความร่วมมือการอนุรักษ์อาชีพขบวนรถม้าจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายความร่วมมือการอนุรักษ์อาชีพขบวนรถม้าจังหวัดลำปาง และหาแนวทางความร่วมมือในการอนุรักษ์อาชีพขบวนรถม้า กลุ่มการศึกษา 3 กลุ่ม คือองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอแบบบรรยาย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ เครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์อาชีพขบวนรถม้า ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยองค์กรภาครัฐเป็นเครือข่ายตรงมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการขบวนรถม้าผ่านทางสมาคมรถม้า องค์กรภาคเอกชนเป็นทั้งเครือข่ายตรงและเครือข่ายอ้อม หน่วยงานที่เป็นเครือข่ายตรงได้แก่ สมาคมรถม้าจังหวัดลำปาง ชมรมอนุรักษ์รถม้าลำปาง เครือข่ายวัฒนธรรมรถม้า กองทุนม้าลำปาง ธุรกิจผลิตรถม้าลำปาง ซึ่งรถม้าที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่สร้างขึ้นใหม่ราคาขายต่อหนึ่งคันประมาณ 50,000 บาท ส่วนรถม้าที่ซื้อต่อจากคันเก่าและนำมาตกแต่งใหม่มีราคาขายตั้งแต่ 30,000 บาทถึง 45,000 บาท ส่วนลูกค้าบางรายที่นำคันเก่ามาแลกเปลี่ยนคันใหม่จะมีการคิดราคาไปตามสภาพรถม้าคันเก่า ซึ่งทำให้ซื้อรถม้าคันใหม่ได้ในราคาถูกลง

โดยหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายตรงมีบทบาทในการควบคุมดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นเครือข่ายอ้อม ได้แก่ ธุรกิจโรงแรมจังหวัดลำปาง สื่อมวลชนจังหวัดลำปาง และสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการรถม้า สำหรับประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เป็นทั้งเครือข่ายตรงและเครือข่ายอ้อม มีบทบาทหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์การให้บริการรถม้า และใช้บริการรถม้า

แนวทางความร่วมมือในการอนุรักษ์อาชีพขั้บรถม้า องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์อาชีพขั้บรถม้าดังนี้ แผนงานอนุรักษ์อาชีพขั้บรถม้าจังหวัดลำปาง การส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพขั้บรถม้าด้านการตลาด โดยส่งเสริมด้านการขาย การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมในการอนุรักษ์อาชีพขั้บรถม้ารวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพขั้บรถม้าด้านการเงิน และส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพขั้บรถม้าด้านวัสดุอุปกรณ์

อรุณี จามาติกุล (2548) ศึกษาเรื่อง “ การวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนของผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็กประจำทาง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ต้นทุน และผลตอบแทนของผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็กประจำทาง (สี่ล้อแดง) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็กประจำทางที่ซื้อรถยนต์เป็นเงินสด ผลตอบแทนในการลงทุนพบว่า ระยะเวลาคืนทุน 6 ปี 14 วัน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) 62,605.47 บาท จุดคุ้มทุนกรณีต้นทุนเต็ม อยู่ที่ 890 คนต่อวัน หากวิเคราะห์จุดคุ้มทุนที่เป็นเงินสดอยู่ที่ 17 คนต่อวัน กลุ่มผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็กประจำทางก็จะมีกำไรเนื่องจากปัจจุบันรับผู้โดยสารในราคาปกติวันละ 49.06 คน

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็กประจำทางอยู่ระหว่างเช่าซื้อผลตอบแทนในการลงทุนพบว่า ระยะเวลาคืนทุน 6 ปี 11 เดือน 6 วัน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) - 117,679.68 บาท จุดคุ้มทุนกรณีต้นทุนเต็ม อยู่ที่ 866 คนต่อวัน หากวิเคราะห์จุดคุ้มทุนที่เป็นเงินสดอยู่ที่ 130 คนต่อวัน ซึ่งไม่คุ้มทุนเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันรับผู้โดยสารในราคาปกติวันละ 53.20 คน

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการที่เช่ารถโดยสารขนาดเล็กประจำทางมาดำเนินการผลตอบแทนในการลงทุนพบว่า ระยะเวลาคืนทุน 2 ปี 2 เดือน 7 วัน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) 59,672.93 บาท จุดคุ้มทุนกรณีต้นทุนเต็ม อยู่ที่ 481 คนต่อวัน หากวิเคราะห์จุดคุ้มทุนที่เป็นเงินสดอยู่ที่ 294 คนต่อวัน ซึ่งไม่คุ้มทุนเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันรับผู้โดยสารในราคาปกติวันละ 63.03 คน